KRONIKA

MAŁGORZATA ŚWIĘCICKA* | UNIWERSYTET KAZIMIERZA WIELKIEGO W BYDGOSZCZY

X Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu *Miasto – przestrzeń zróżnicowana językowo, kulturowo i społecznie* pt. *Praca w językowo-kulturowym obrazie miasta i wsi*, Bydgoszcz, 23–25 września 2024 roku

https://doi.org/10.31286/JP.001057

W dniach 23–25 września 2024 roku w gmachu Biblioteki Głównej Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy przy ul. Karola Szymanowskiego 3 odbyła się, organizowana od 2005 roku, konferencja z cyklu *Miasto – przestrzeń zróżnicowana językowo, kulturowo i społecznie*, której szczegółowe pole badawcze dotyczyło tematu pracy. Organizacji konferencji, tym razem jubileuszowej, podjęli się pracownicy Katedry Stylistyki i Pragmatyki Językowej Wydziału Językoznawstwa UKW (komitet naukowo-organizacyjny: Małgorzata Święcicka, Agnieszka Rypel, Monika Peplińska), wspierani przez adiunktów Katedry Językoznawstwa Synchronicznego, Diachronicznego i Kulturowego: Krzysztofa Kołatkę i Martę Hartenberger oraz doktorantkę Aleksandrę Majkę. Konferencję dofinansowano ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach programu „Regionalna Inicjatywa Doskonałości".

Zaproszenie na konferencję przyjęli przedstawiciele nauk humanistycznych: językoznawcy polonistyczni i neofilologowie oraz literaturoznawcy, reprezentujący 16 krajowych instytucji i ośrodków akademickich (oprócz Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy – Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Uniwersytet Rzeszowski, Uniwersytet Szczeciński, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Uniwersytet w Białymstoku, Uniwersytet Zielonogórski, Instytut Języka Polskiego PAN w Krakowie, Instytut Slawistyki PAN w Warszawie, Akademię im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim oraz Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną w Bydgoszczy), zarówno tych, w których badania nad językowo-kulturową przestrzenią miast mają długą tradycję, jak i tych, w których prowadzone są krócej. W trakcie konferencji wygłoszono 41 referatów (w tym 3 współautorskie), poświęconych przede wszystkim różnorodnym językowo-kulturowym aspektom funkcjonowania tytułowej kategorii: praca, stereotypom zawodowym oraz cechom języka wybranych grup środowiskowo-zawodowych. W gronie referentów byli badacze uczestniczący w bydgoskiej konferencji

* malzak@ukw.edu.pl; ORCID: https://orcid.org/ 0000-0002-7504-7263

wielokrotnie, niemalże systematycznie od 2005 roku, ale nie zabrakło też osób, które wzięły w niej udział po raz pierwszy. W dniach konferencyjnych uczestnicy mogli obejrzeć wystawę bydgostianów oraz zapoznać się z ofertą wydawniczą Wydawnictwa UKW.

Konferencja rozpoczęła się 23 września w godzinach popołudniowych od powitania przez przewodniczącą komitetu naukowo-organizacyjnego Małgorzatę Święcicką jej uczestników oraz władz uczelni. Z kolei głos zabrali: Jego Magnificencja Rektor UKW Bernard Mendlik, który uroczyście otworzył konferencję, oraz Dziekan Wydziału Językoznawstwa Magdalena Czachorowska, która po części oficjalnej rozpoczęła obrady plenarne jako ich przewodnicząca.

Obrady plenarne otworzył referat Elżbiety Skorupskiej-Raczyńskiej (AJP), poświęcony językowemu obrazowi pracy w polszczyźnie zrekonstruowanemu na materiale wybranych źródeł leksykograficznych. Obraz słownikowy pracy dopełniło kolejne wystąpienie, w którym Anna Piotrowicz-Krenc oraz Małgorzata Witaszek-Samborska (UAM) zilustrowały jej wizerunek (głównie w służbie zdrowia) w świetle koronapolszczyzny. Natomiast Ewa Młynarczyk (UKEN), sięgając po źródła polskiej frazematyki, przedstawiła sposoby wartościowania i konceptualizacji pracy rolniczej. Obrady plenarne zamknął referat okolicznościowy M. Święcickiej, w którym autorka przybliżyła historię cyklu konferencyjnego *Miasto…* oraz jego efekty w formie, jak dotąd, 9 tomów serii *Miasto.* M. Święcicka podkreśliła, że opublikowano w nich 236 tekstów, a funkcję recenzentów pełnili: Bogusław Dunaj, Kazimierz Ożóg, Halina Kurek, Elżbieta Rudnicka-Fira, Anna Wojciechowska, Alina Naruszewicz-Duchlińska, Iza Matusiak-Kempa, Adrianna Seniów, Magdalena Steciąg, Michał Szczyszek, Przemysław Wiatrowski. Dodała, że poszczególne monografie zbiorowe to trud wielu autorów, redaktorów naukowych (M. Święcickiej i od tomu piątego Moniki Peplińskiej), redaktorów wydawniczych i grafików: Ewy Indykiewicz, Beaty Królickiej, Anny Szczyszek, Agnieszki Wiśniewskiej oraz Moniki Owieśnej.

Po dyskusji i przerwie rozpoczęły się obrady w trzech sekcjach. W sekcji pierwszej, której przewodniczyła Mirosława Sagan-Bielawa (UJ), referaty wygłosiły: Joanna Rutkowska (AJP), Iza Matusiak-Kempa (UWM) oraz Anetta Bogusława Strawińska (UwB). Badaczki w kolejności przedstawiły: przyczynek do badań nad obrazem wina w polszczyźnie (m.in. zagadnienia związane z językiem winiarzy oraz procesem produkcji i konsumpcji wina), analizę formalną i semantyczną określeń osób leniwych w polszczyźnie dawnej i współczesnej oraz językowo-stylowe obrazowanie pracy przez kresowych purystów nurtu obronnego przełomu XIX i XX wieku.

W sekcji drugiej obradom przewodniczyła Agnieszka Myszka (UR), a referentami byli: Renata Janicka-Szyszko (AJP), Tomasz Kolowca (IJP PAN Kraków) oraz Wojciech Kuska (AJP). R. Janicka-Szyszko na bazie analizy socjolektalnej nekrologów zamieszczanych w prasie łowieckiej („Łowcu Polskim" z lat 2019–2023) zrekonstruowała wizerunek myśliwych, łowiecką obyczajowość i świat wartości cenionych w tym środowisku. T. Kolowca na materiale poematu *Officina ferraria* Walentego Roździeńskiego przybliżył sposoby literackiej kreacji XVII-wiecznych kuźników i kowali, etos rzemieślników, dumę narratora-kuźnika itp. oraz w pewnym zakresie kwestię niemiejskiego statusu kuźników. Przedmiotem rozważań W. Kuski stała się leksyka związana z szeroko rozumianą produkcją szkła: profesjolekt spisany

przez Torzewskiego w *Rozmowach o sztukach robienia szkła, palenia potaszow i topienia zelaza* (Berdyczów 1785), pierwszym podręczniku z tej dziedziny, jaki ukazał się w Polsce.

Obradom w sekcji trzeciej przewodniczyła Iwona Pałucka-Czerniak (UZ). Przemysław Wiatrowski (UAM) przedmiotem swojego wystąpienia uczynił indonezyjskie frazeologizmy, których komponenty odnoszą się do uprawy ryżu. Referent przedstawił motywacje frazeologizmów oraz utrwalony w nich obraz świata. Tematem referatu Moniki Jabłońskiej (UW) były chrematonimy powstałe w procesie metonimicznych przekształceń nazw miejscowości, ich części oraz ulic (typu: *Tworki*, *Drewnica* jako określenia szpitala psychiatrycznego). Lucyna Gęsikowska (WiMBP) omówiła najważniejsze i największe inicjatywy kulturalne podjęte przez Mariana Turwida w Bydgoszczy, ich znaczenie dla rozwoju miasta i ponadczasowy wymiar.

Obradom w poszczególnych sekcjach towarzyszyły żywe dyskusje, pytania i komentarze. Pierwszy dzień konferencji zakończyła uroczysta kolacja w bydgoskiej restauracji „Ogniem i Mieczem".

Drugi dzień konferencji rozpoczął się od obrad plenarnych, które prowadziła Elżbieta Skorupska-Raczyńska, a podczas których referaty wygłosiły: Aneta Lewińska (UG), Monika Sagan-Bielawa (UJ), Agnieszka Niekrewicz (AJP) oraz we współautorstwie Agnieszka Myszka i Ewa Oronowicz-Kida (UR). A. Lewińska scharakteryzowała językowe środki wartościowania pracy imigrantów z punktu widzenia dzieci według takich aspektów, jak: praca poza krajem oraz rozłąka z bliskimi. Przedmiot rozważań M. Sagan-Bielawy stanowiły leksyka gwarowa, obcojęzyczna, ogólnopolska oraz wartościowanie pracy w pamiętnikach chłopskich pisanych na konkurs ogłoszony w 1933 roku przez Instytut Gospodarstwa Wiejskiego. Celem referatu A. Niekrewicz była analiza wybranych stereotypów zawodowych odtworzonych na podstawie memów internetowych. Badaczka wyodrębniła cechy składające się na wizerunek wykonawców wybranych profesji (m.in. lekarza, nauczyciela, mechanika) oraz językowe schematy służące ich charakterystyce. A. Myszka oraz E. Oronowicz-Kida przedstawiły wieloaspektowy (strukturalny, funkcjonalny, semantyczny) opis nazw obszarów inwestycyjnych w miastach; referentki zwróciły też uwagę na zmiany znaczeniowe leksemów najczęściej konstytuujących takie nazwy (typu: *park*, *arena*, *inkubator*).

Po dyskusji i przerwie obrady toczyły się trzech sekcjach. W sekcji pierwszej, której przewodniczyła Anna Piotrowicz-Krenc, wysłuchano referatów: Olgi Gałki (AJP) na temat wartościowania sztucznej inteligencji w internetowych komentarzach do artykułów prasowych, Krzysztofa Kołatki na temat nazw utensyliów kuchennych w gwarach Krajny oraz Piotra Tomasika (UKW) na temat sposobów nazywania miejsc w profesjolekcie pracowników komunikacji miejskiej w Bydgoszczy i Wrocławiu.

Sekcja druga obradowała pod kierunkiem Ewy Oronowicz-Kidy, a referenci zajęli się takimi problemami badawczymi, jak: nazwy narzędzi i maszyn rolniczych w języku mieszkańców Kujaw wschodnich (Anna Paluszak-Bronka, UKW), zmiany w polu „praca" w języku mieszkańców Wielkopolski wschodniej (Błażej Osowski, UAM) oraz mikrotoponimy jako świadectwo działalności pastersko-rolniczej i pozarolniczej mieszkańców południowo-wschodniej części Polski (Robert Słabczyński, UR).

W sekcji trzeciej (przewodnicząca – Aneta Lewińska) wystąpiły dwie referentki: Magdalena Jurewicz-Nowak (UZ), która skupiła się na rekonstrukcji językowego obrazu sługi w podręcznikach prawa miejskiego Bartłomieja Groickiego, oraz Monika Peplińska, która na materiale językowym i tekstowo-kulturowym przedstawiła obraz fachowca. Ujęty w programie referat zgłoszony przez Ewę Greser (UAM), na temat wizerunku pruskiego nauczyciela w zapiskach wspomnieniowych niemieckich autorów nie został wygłoszony w związku z nieobecnością badaczki.

Po przerwie obiadowej uczestnicy obradowali w dwóch sekcjach. Popołudniowe obrady w sekcji pierwszej poprowadził Włodzimierz Moch (AJP). Referenci podjęli następujące tematy: funkcjonowanie w polszczyźnie zwrotu *być*, *znaleźć się w kropce* (Jolanta Ignatowicz-Skowrońska, US), obraz pracy w przemówieniach Edwarda Gierka i Wojciecha Jaruzelskiego (Rafał Zimny, UKW) oraz bezpieczeństwo pracy w świetle analizy językowej tabliczek z czasów PRL-u (Marta Hartenberger).

Obradom w sekcji drugiej przewodniczyła Danuta Jastrzębska-Golonka (UKW). Referentka Iwona Pałucka-Czerniak (UZ) scharakteryzowała strukturę wypowiedzi normatywnej w statutach cechowych rzemieślników krakowskich, Agnieszka Rypel, sięgając m.in. po nazwy zawodów typu: *krawcówka*, *sprzedawaczka*, *dyrektryza*, zbudowała językowy obraz kobiet pracujących na podstawie „Dziennika Bydgoskiego" z lat 1908–1914. Z kolei Henryk Duszyński-Karabasz (UKW) w wystąpieniu z zakresu antroponimii analizą objął genetycznie niemieckie i zgermanizowane nazwiska dzieci (lata 1925–1935) na cmentarzu komunalnym przy ulicy Kcyńskiej w Bydgoszczy.

Po obradach oraz przerwie uczestnicy konferencji wzięli udział w wydarzeniu kulturalnym związanym z tematem konferencji. Zwiedzili m.in. zabytkową „Barkę Lemara", będącą dziś muzeum tradycji wodniackich i szyperskich, mieli też okazję pływać łodziami po Brdzie oraz obejrzeć film *Ludzie Wisły* z 1939 roku w reżyserii Aleksandra Forda i Jerzego Zarzyckiego, nakręcony na podstawie powieści *Wisła* (1935) Heleny Boguszewskiej i Jerzego Kornackiego.

W ostatnim dniu konferencji obrady miały charakter wyłącznie plenarny. Pierwszej ich części przewodniczyła Ewa Młynarczyk, a uczestnicy wysłuchali czterech referatów. Adrianna Seniów (US) analizowała językowe wykładniki trudów emigracyjnego życia w prozie wspomnieniowej Józefy Radzymińskiej, Zofia Sawaniewska-Moch (em. prof. IS PAN) oraz Włodzimierz Moch opisali językowe sposoby wartościowania pracy z perspektywy mieszkańców wsi kujawskiej, Ewa Górecka (UKW) odtworzyła obraz pracy w prozie Joanny Bator jako komponent konieczności, radości i ucieczki, a Katarzyna Ostrowska (UJK) scharakteryzowała leksykę z pola tematycznego zwyczajów i tradycji w książce *Japoński wachlarz. Powroty* tejże autorki.

Po dyskusji i przerwie rozpoczęła się kolejna część obrad plenarnych, której przewodniczyły: Małgorzata Witaszek-Samborska oraz Anna Piotrowicz-Krenc. Referenci zaprezentowali następujące tematy: językowy obraz pracy w listach z celi więźniów komunistycznego aparatu represji (Danuta Jastrzębska-Golonka), obraz pracy w listach pasterskich Episkopatu Polski w XXI wieku na tle polskiego dyskursu ogólnospołecznego (Michał Szczyszek, UAM) oraz fonetyczne efekty pracy nad rolą w spektaklach teatrów poznańskich (Paweł Nowakowski, UAM).

Obradom plenarnym towarzyszyły dyskusje, po których nastąpiły podziękowania i pożegnanie gości. A. Piotrowicz-Krenc w imieniu własnym i uczestników konferencji wyraziła słowa uznania dla organizatorów, podziękowała za bieżącą konferencję, a także za cały niezwykle wartościowy cykl *Miasto…* Na zakończenie zabrała głos pomysłodawczyni cyklu – M. Święcicka, która podziękowała referentom i dyskutantom za wysoki poziom merytoryczny wystąpień oraz dyskusji, a komitetowi organizacyjnemu za trud współtworzenia konferencji. Ogłosiła również, że spotkania „miejskie" przechodzą do historii, konferencja dziesiąta i jubileuszowa zamyka bowiem cykl. Dodała, że ma nadzieję, iż uczestnicy zachowają cykl w dobrej pamięci, a seria wydawnicza *Miasto…* będzie służyć kolejnym pokoleniom naukowców jako wartościowa literatura przedmiotu. Następnie pożegnała gości i zamknęła konferencję.